

ĢIRTA GERTSONA FOTO

Ukrainiete Marina Zabaštanska ar dzīvi Liepājā ir apradusi, taču galvassāpes joprojām sagādā tas, ka dēliņam Oleksijam nav vietas bērnudārzā un viņa nevar sākt aktīvi strādāt. Viņa mācās latviešu valodu un cer iedzīvoties Liepājā, tomēr reizē atzīst, ka ļoti ilgojas pēc savām mājām un vīra.

<< Liela daļa iebraucēju jau no pirmajām dienām dzīvo pie radiem, draugiem, paziņām, kā arī privāto īpašnieku dzīvokļos. Liepājas domes priekšsēdētāja vietnieks Atis Deksnis norāda, ka bijušas bažas par privāto dzīvokļu īpašnieku rīcību vasaras sezonā, kad aktivizējas tūristu interese un tiek celtas īres cenas. Nav bijis skaidrības, vai viņi būs gatavi turpināt sadarbību, izmitinot ukraiņus pie sevis. Situāciju stabilizēja ar privātajiem īpašniekiem slēgtie līgumi, kas paredz, ka pašvaldība maksā 300 eiro par bēgļu izmitināšanu. Šobrīd ir noslēgti vairāk nekā 140 līgumu ar privātajiem īpašniekiem – vairāk nekā 400 ukraiņu dzīvo privātajos dzīvokļos.

Bēgļus, kuri nespēj atrast īres dzīvokļus, izmitina "Liepu hosteli", kas var uzņemt līdz 100 bēgļu. Tie, kuri sākotnēji tika izmitināti viesnīcās "Amrita" un "Kolumbs", pēc 1. jūlija pārcēlušies uz hosteli, kas bēgļus uzņem ārkārtas situācijā. Šobrīd tur dzīvo ap 50 ukraiņus.

Bēgļiem vasaras sezonā atrast dzīvesvietu ir sarežģītāk, taču A. Deksnis atzīmē, ka tādu situāciju, kad steidzami jādomā par izmitināšanu, nav. Arī no viesnīcām ukraiņu bēgļus ārā neviens neliek, nav saņemti signāli par to, ka kāds būtu palicis uz ielas.

Šobrīd gan papildu uzņemšanas iespējas esot izsmeltas, brīvu vietu nav. Liepājas pašvaldība saņēmusi ministrijas finansējumu, lai sakārtotu īpašumu Siļķu ielā 7, kur pašlaik ir dienesta viesnīca. Tur notiek remontdarbi, un viens

stāvs paredzēts bēgļu uzņemšanai. Aktuāls gan paliekot jautājums par gultām un mēbelēm šiem mitekļiem. Valsts līmenī izskanējušas runas par potenciālu bēgļu izmitināšanu sporta zālēs, taču Liepājas pašvaldība šādu iespēju pašlaik neizskata, jo nav vajadzības.

Rudenī viss atkal varot mainīties. A. Deksnis norāda, ka pateikt, vai privāto dzīvokļu īpašnieki būs gatavi turpināt sadarbību, nevar. "Ja bēgļi turpinās iebraukt, tad tas būs izaicinājums," viņš saka. Ja Liepājā turpinās iebraukt jauni bēgļi, pašvaldība meklēs papildu risinājumus.

Pašvaldība norāda, ka jebkurai ģimenei jāsaprot, ka bēgļu pabalsti nebūs mūžīgi, un tam brīdim, kad beidzas 120 dienu uzturēšanās primārā atbalsta laiks, pašiem jāsaprot. Bēgļiem pašiem jādomā par iespējamo darbu un kā samaksāt īri. A. Deksnis atzīmē, ka ir patīkami pārsteigts, redzot, ka ukraiņi paši meklē darba iespējas un tās izmanto. "Nav tā, ka visi sēž un kaut ko gaida, tomēr katras ģimenes stāvoklis jāvērtē atsevišķi. Daļa iebraucēju gan darbu vēl joprojām atraduši nav," viņš saka.

L. Krēsliņa pastāsta, ka tie ukraiņi, kuri jau laikus atraduši gan dzīves, gan darba vietu, pie tām ļoti turas. Tie, kuriem tā nav paveicies, dodas vai nu uz citām valstīm, vai atpakaļ uz Ukrainu.

Nodarbinātības valsts aģentūras Liepājas filiāles vadītāja Dace Baumannē skaidro, ka kopumā Liepājā pašlaik ir ap 100 darba vietu, taču visas vakances ukraiņiem nav pieejamas. Darba devējs pats izdara izvēli, un galvenais iemesls, kāpēc ukraiņus darbā neņem, ir latviešu valodas neprasmie pietiekamā līmenī. Viņa arī atzīmē, ka NVA ir vakances ar īpašām atzīmēm par to, ka darbu var veikt arī Ukrainas civiliedzīvotāji.

Bet Liepājas Sociālā dienesta Sociālās palīdzības daļas vadītāja Dace Lagzdīņa uzsver, ka katrs gadījums ir individuāls – ir gan labie, gan sliktie piemēri. Viena daļa bēgļu ir reģistrējušies bezdarbniekos un saņem pabalstus. Daļai strādājošo ukraiņu sieviešu ienākumi ir nelieli, jo visbiežāk viņas vienkārši kaut kur piestrādā. Situāciju sarežģī arī tas, ka ukraiņu bēgļu bērniem nav vietas bērnudārzos, tāpēc mātes nevar darbu meklēt.

Bērnudārzu prioritāte ir latviešu bērni

Liepājas bērnudārzos šobrīd apmeklē 36 ukraiņu bērni, no tiem 13 mācās mazākumtautību programmā, bet 23 – latviešu programmā.

Piecgadīgiem un sešgadīgiem bērniem *dārziņš* ir obligāts. Liepājas Izglītības pārvaldes vadītāja vietniece Inga Ekuze informē,

ka pašlaik obligātajām mācībām pieteikti 16 ukraiņu bērni un viņiem apmācības tiks nodrošinātas, bet līdz rudenim varētu parādīties vēl kāds.

Ar jaunākiem bērniem situācija ir sarežģītāka, visiem vietas bērnudārzos neatradīsies. Līdz augustam komplektē grupas vietējiem bērniem, kuri ir prioritāte. Kad komplektācija būs pabeigta, taps skaidrs, cik vietu atlicis ukraiņu bērniem. Tāpat jāņem vērā, ka vasarā bērnudārzi strādā dežūrrežīmā – grupu un vietu skaits ir mazāks, tāpēc ukraiņiem ir jāatsaka. Bēgļiem tiek piedāvātas rotaļu grupiņas, kurās bērnu var atstāt uz četrām stundām. Bet I. Ekuze atzīst, ka tas ir pagaidu variants, ne ilgtermiņa risinājums.

Tā kā vietu bērnudārzā atrast ir grūti, ukraiņiem tiešām tiek piedāvāta iespēja noformēt sevi par auklīti saviem un radu bērniem. Procedūra paredz, ka sieviete pierēģistrējas Izglītības kvalitātes valsts dienestā, saņem apstiprinājumu un tad dodas uz VID, lai iegūtu pašnodarbinātās statusu un Izglītības pārvaldē varētu slēgt līgumu. Par šādu darbu tiek saņemts pašvaldības līdzfinansējums, kas nozīmē pilna laika darbu, astoņas stundas dienā. "Pie mums ir vērsušās sešas ukraiņu mammas. Par auklītēm gan reāli strādā tikai divas, pārējās četras vēl nav sakārtojušas dokumentāciju," paskaidro I. Ekuze.

Situācija skolās ir labāka, tur vietu pietiek visiem ukraiņu bērniem. Skolēni, kas sāka mācības pavasarī, jau ir iejušies un šobrīd aktīvi mācās latviešu valodu. Izglītības pārvaldes vadītāja vietniece pastāsta, ka rudenī visiem bērniem būs jā-mācās latviešu programmās kā skolās, tā pirmsskolas izglītības iestādēs. Un iespējams, tas radīs jaunas problēmas ar ukraiņu bērniem. Skolās viņiem ir paredzētas papildstundas latviešu valodā.

Problemātiska ir arī ukraiņu bērnu attālinātā mācīšanās Ukrainas izglītības iestādēs, jo, ja vecāki savu nākotni redz šeit, Liepājā, tad Izglītības pārvaldē jāvienojas par Latvijas izglītības iestādi, kura bērnam turpmāk būs jāapmeklē.

Vēl viena būtiska iniciatīva ir bērnu nometnes bēgļiem, kas ieraušies Latvijā. I. Ekuze skaidro, ka 14. jūlijā noslēgsies konkurss, kur pieteicās nometņu organizatori, kas bija gatavi ar rotaļu, spēļu un izzinošu ekskursiju palīdzību mācīt mazajiem ukraiņiem latviešu valodu. Paredzēts, ka puse no šādas nometnes dalībniekiem būs latviešu bērni, otra puse – ukraiņi. "Pēc 14. jūlija visiem interesentiem būs iespēja pieteikties nometnēm, kas notiks līdz pat augusta beigām," skaidro pārvaldes pārstāve. ▀

EKSPERTS

Sagaidām arī valsts atbildību par bēgļu problēmām

Gints Kaminskis,
Latvijas Pašvaldību savienības priekšsēdētājs

Patlaban galvenie pašvaldību izaicinājumi saistīti ar Ukrainas civiliedzīvotāju pārmitināšanu uz citām dzīvesvietām, jo no 1. jūlija mainījušies valsts sniegtā atbalsta apmēri. Jau jūnija beigās vērsām uzmanību uz to, ka jauna dzīvesvieta būs jāmeklē aptuveni 3000 Ukrainas civiliedzīvotāju. Vislielākais šādu personu skaits bija Rīgā.

Jāņem vērā, ka ik dienu Latvijā ierodas ap 150–200 bēgļu no Ukrainas, un arī viņiem ir nepieciešams atrast dzīvesvietu atbilstoši jaunajiem atbalsta nosacījumiem. Ņemot vērā, ka Rīga ir pārsniegusi savu kapacitāti, un tādu pārsniegušas vēl vairākas pašvaldības, atrast dzīvesvietu ir izaicinājums, vienlaikus ņemot vērā, ka liela daļa bēgļu vēlas apmesties tieši Rīgā vai ļoti tuvu tai.

Ar pārmitināšanas iespējām sarežģīti ir lielākajā daļā pašvaldību, jo to rīcībā nav pietiekams dzīvojamais fonds, ko piedāvāt, kā arī tam dzīvojamam fondam, kas ir pieejams, nepieciešami uzlabojumi. Ir izskanējis, ka bēgļus varētu izmitināt sporta zālēs, taču tas ir īslaicīgs risinājums vasarai, kamēr nav atsākušās sporta nodarbes un treniņi. Šajā gadījumā ir nepieciešami ieguldījumi, lai šīs sporta zāles pielāgotu dzīvošanai – lai būtu kur gulēt (mēbeles, gultasveļa, matračī), novietot mantas

(skapji, plaukti), lai būtu ēdiena gatavošanas iespējas, kā arī higiēnas telpas tik lielam skaitam cilvēku. Šādu rezervju pašvaldībām nav. Vienlaikus lielā daļā pašvaldību nav arī brīvu īres dzīvokļu vai to ir ļoti maz. Risinājums varētu būt īres maksas palielināšana, lai tā ir adekvāta pašreizējai tirgus situācijai, kas mudinātu iedzīvotājus vairāk piedāvāt savā īpašumā esošos brīvos mitekļus, tāpat būtu jāatstāj spēkā tās izmitināšanas maksas normas, kādas bija līdz 15. jūlijam (runa par viesu namiem, dienesta viesnīcām utt.).

Pašvaldības savu iespēju robežās meklē izmitināšanas iespējas un mudina iedzīvotājus uzņemt pie sevis bēgļus – tam ir paredzēts arī valsts atbalsts par brīvprātīgu izmitināšanu, kā arī ir iespēja slēgt trīspusēju īres līgumu (īres maksu sedz valsts noteiktā apmērā).

Lielākā daļa Ukrainas civiliedzīvotāju Latvijā ieradās laikā, kad vēl notika mācības skolās. Daļa no tiem, kas vēlējas mācības turpināt Latvijas izglītības sistēmā, veiksmīgi integrējās izglītības iestādēs. Joprojām risinājumi ir jāmeklē pirmsskolas vecuma bērnu izglītošanai un pieskatīšanai, un pašvaldības ir gatavas sadarboties ar Izglītības un zinātnes ministriju, lai šos risinājumus atrastu un ieviestu. Tomēr jāatceras, ka bēgļus uzņem valsts, deleģējot šī pienākuma izpildi pašvaldībām, kam attiecīgi arī nepieciešams piešķirt adekvātu finansējumu šī uzdevuma izpildei. Situācija ar jaunajiem pabalstu apmēriem ir sarežģīta, taču pašvaldības turpinās sniegt atbalstu bēgļiem savu iespēju robežās.

Latvijas pašvaldības no valsts iestādēm sagaida skaidrus, konsekventus un savlaicīgi pieņemtus lēmumus, lai jau iepriekš būtu zināms, ar kādu atbalstu var rēķināties un kādu atbalstu var sniegt Ukrainas civiliedzīvotājiem. ▀

UZZIŅAI

LĪDZ 1. JŪLIJAM UKRAINAS CIVILIEDZĪVOTĀJIEM LIEPĀJĀ SNIEGTAIS ATBALSTS

- Garantētā minimālā ienākuma pabalsts 258 274 eiro, kas izmaksāti 498 māsaimniecībām jeb 998 personām, no tiem 399 bērniem.
- Pabalstu krīzes situācijā saņēmušas 947 personas, no tām 369 bērni, kopumā izmaksāti 215 442 eiro.
- 512 māsaimniecībām (1009 personām) izsniegtas izziņas par krīzes situāciju Eiropas atbalsta paku saņemšanai.
- Izmaksāti pabalsti 16 ārkārtas aizbildņiem par 23 734,23 eiro.
- Izsniegtas 865 abonementa biļetes braukšanai bez maksas pilsētas sabiedriskajā transportā.

AVOTS: LIEPĀJAS SOCIĀLAIS DIENESTS